

Dr. Majda Naji, Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije v Celju

INTERVJU S PROF. DANIELLO TILBURY

Daniella Tilbury je predstojnica Oddelka za trajnostni razvoj na Univerzi v Gloucestershiru v Angliji in vodja Unescove ekspertne skupine za spremljanje in evalvacijo vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj.

Intervju z njo je v elektronski obliki izvedla dr. Majda Naji, zunanja sodelavka za globalno izobraževanje in vzgojo za trajnostni razvoj na Mednarodni fakulteti za družbene in poslovne študije v Celju, bila pa je tudi slovenska predstavnica v UNECE. V slovenščino je intervju prevedla ddr. Barica Marentič Požarnik.

Kako bi na kratko predstavili desetletje vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj – VITR?

Desetletje VITR je globalno gibanje Združenih narodov, ki skuša spremeniti politiko in prakso izobraževanja. Končni cilj desetletja od 2005 do 2014 je vključiti ljudi in skupnosti v smiselno vseživljenjsko učenje, v procese, ki preučujejo, kako lahko družbe živijo bolj vzdržno.

Desetletje VITR obsega široko področje in si prizadeva doseči dolgoročne učinke. Če bi uspeli, ne bi spremenili na bolje le vzgoje, ampak življenje mnogih ljudi na planetu.

Kakšna je bila vloga ekspertne skupine za spremljanje in vrednotenje (v nadaljevanju: ekspertne skupine)?

Ta skupina je bila ustanovljena leta 2007 pri Unescu, da bi svetovala pri vzpostavljanju načinov spremljanja, s katerimi bi ugotovili, kakšen je:

- globalni napredek pri uveljavljanju desetletje VITR,
- prispevek Unesca pri tem.

Ekspertna skupina je opravila veliko dela. V čem je bila posebno uspešna?

Skupino sestavljajo specialisti za spremljanje in vrednotenje na mednarodni in nacionalni ravni na področjih, kot so izobraževalna politika in upravljanje, izobraževalna statistika, okoljska vzgoja in vzgoja za trajnostni razvoj, za družbeni in ekonomski razvoj. Skupina je uspešno vodila priprave in vpeljavo celovitega okvirja za spremljanje in evalvacijo VITR ob upoštevanju izkušenj, ki jih je dobila v evropski in azijsko-pacifiški regiji ob spremljanju in evalvaciji drugih pobud, kot so izobraževanje za vse, desetletje pismenosti, iniciativa izobraževanja o HIV in aidsu.

Koliko poročil ste izdelali?

Po prvem srečanju 2007. leta je ekspertna skupina priporočila, da Unesco objavi tri poročila o uveljavljanju VITR, in sicer:

- leta 2009 o okoliščinah in strukturah, ki podpirajo uveljavljanje VITR v državah članicah,
- leta 2011 o procesih in učnih pobudah, povezanih z VITR,
- leta 2015 o vplivih in rezultatih VITR.

Kateri so bili glavni rezultati prve faze?

Osnovo za delo skupine je predstavljal globalni okvir spremljanja in evalvacije, ki so ga sestavljali vprašalniki, dopolnilne raziskave, konzultacije z deležniki in Unescov portfolio.

V tej fazi smo ugotovili, da je po svetu prišlo do pomembnega napredka v politiki in strukturah na ravni vlad in raznih teles, ki naj bi spodbujala VITR na nacionalni ravni. Razvijale so se nove politične pobude, razni oddelki so prevzemali odgovornost, oblikovala so se nacionalna prioriteta žarišča. V to so veliko vložile države, kot so Japonska, Kanada, Avstralija, Švedska in Danska, ki so tudi mednarodno sodelovale. Poročilo je odkrilo vrsto primerov, ko so z raznimi ukrepi vključili trajnostni razvoj v izobraževalni sistem in v razvoj izobraževalne politike.

V drugi fazi ste se osredotočili na procese in učenje za trajnostni razvoj?

Naj razložim izraza procesi in učenje. Pri »procesih« gre za pristope in načine poučevanja in učenja, ki so se uveljavili pri vključevanju VITR v različne tipe šol in na razne ravni izobraževanja. »Učenje« za trajnostni razvoj pa skuša dokumentirati, česa so se naučili »prejemniki« izobraževanja kot tudi nosilci učnih izkušenj na tem področju – izobraževalci.

Na čem ste zasnovali izsledke druge faze?

Imeli smo pregledne študije, poročila regij, uporabljali smo izvlečke iz študij primerov in refleksij, ki so zajemali bistvo, bogastvo in izzive VITR v praksi. Ugotovljenih trendov in vzorcev nismo predstavili po regijah ali državah, ker jih lahko najdemo kjer koli, čeprav so nekatere močnejše izraženi kot drugod.

In glavni izsledki druge faze?

Ugotovljeno je bilo, da problemi trajnostnega razvoja terjajo bolj celovite, problemsko zasnovane in raziskovalne oblike učenja, ki udeležence pritegnejo, da so bolj ustvarjalni in odprti za spremembe. To terja ponovni razmislek in preusmeritev obstoječih prevladujočih praks na šolah in univerzah.

V študiji smo zaznali porast pristopov, ki aktivirajo celotno institucijo; z drugimi besedami – šlo je za

spodbujanje povezav med tem, kar institucija poučuje, in tem, kako deluje. Vse več je trajnostno usmerjenih univerzitetnih središč in ozelenelih šol.

Kakšni pristopi k poučevanju in učenju so značilni za VITR?

VITR je tesno povezana s sodelovalnimi in v učence usmerjenimi pristopi. V poročilu smo poudarili, da so ključne sestavine VITR tudi vizionarsko vodenje, mreženje, nove oblike raziskovanja in visoka raven sodelovanja. Brišejo se meje med šolami, univerzami, lokalnimi skupnostmi in zasebnim sektorjem, kar učencem omogoča, da povežejo to, kar se učijo v razredu, z resničnim življenjem. V raziskavi smo tudi spoznali, kako nujno je, da se državljani, tudi učenci, naučijo ravnati s kompleksnostjo, z dilemami in negotovostjo, ki so del sedanjih razvojnih scenarijev. To je pomembno za zdravje našega planeta in za dobro ljudi.

Kje bo svetovna konferenca o VITR in kaj bo njen glavni namen?

Svetovna konferenca, ki bo predstavila konec desetletja VITR, bo v Nagoji na Japonskem med 10. in 14. novembrom 2014. Pod geslom »Učenje danes za trajnostno prihodnost« bo proslavila dosežke desetletja, ugotovila, česa smo se naučili, in postavila temelje za nadaljnji razvoj. Prikazala bo pobude, njihove nosilce, mreže in ideje, ki jih je to desetletje spodbudilo. Taki primeri z vsega sveta bodo temelj za prihodnje akcije.

Česa smo se predvsem naučili v tretji fazi?

Na to vam ne morem odgovoriti, ker rezultati tretje faze (o vplivih in učinkih) še niso objavljeni. Izsledki bodo predstavljeni v Nagoji in raziskovalci zavzeto zbirajo in preverjajo podatke iz različnih regij, da bodo zagotovili njihovo točnost in reprezentativnost.

Aktivnosti se bodo nadaljevale še po letu 2014.

Opišite, prosim, Globalni akcijski program (GAP).

Glede na zahteve svojega izvršnega sveta je Unesco sprožil širok proces posvetovanj z različnimi državami, da bi zasnoval globalni akcijski program o vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj. Na Unescov vprašalnik je

odgovorilo nad 500 deležnikov, kot so nevladne organizacije; izvedena so bila regionalna srečanja in elektronske konzultacije z različnimi organi Unesca.

Ali je kakšna zveza med globalnim akcijskim programom – GAP in konferenco Rio +20?

Program GAP se nanaša na izobraževanje na vseh ravneh in v vseh oblikah. Unesco bo deloval s partnerji pri razvijanju aktivnosti v prioritetnih področjih programa. Globalni akcijski program se bo oprl na agendo po letu 2015 in na odstavke 229–235 dokumenta iz Ria »Prihodnost, ki jo želimo«. Pričakujemo, da bo na svetovni konferenci o VITR objavljen dokument, ki bo kašipot za uveljavljanje v praksi.

Na kateri dve področji se nanašajo temeljni cilji globalnega akcijskega programa?

Gre za to, da bi preusmerili izobraževanje in učenje tako, da bi vsakdo imel priložnost, pridobiti znanje, spretnosti, vrednote in stališča, ki mu bodo omogočala prispevati k trajnostnemu razvoju. S tem bi okrepiли izobraževanje in učenje v vseh programih in dejavnostih, ki spodbujajo trajnostni razvoj.

Katere so ključne točke agende vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj?

Gre za pet področij aktivnosti, ki so ključni vzvodi za napredek agende:

- podpora politike,
- pristopi, ki zajamejo celo institucije,
- učitelji,
- mladina,
- krajevne skupnosti.

Še prezgodaj je, da bi presodili, kakšne možnosti ima globalni akcijski program za uveljavitev VITR v politiki in praksi na celotnem planetu. Vsi soudeleženi so optimistični glede možnosti, ki jih ima takšno mednarodno sodelovanje.

Naji: Hvala vam, profesorica Tilbury, za zanimive in izčrpne odgovore. Želim vam uspešno delo v prihodnosti in upam, da bomo še naprej sodelovali.